



Museologisia havaintoja gradun ääreltä – Ranskan kansalliskirjaston Site Francois Mitterandin salat

Anniina Lehtokari, Pariisi



Selvää on, että graduni käsittelee museologisia teemoja. Kuitenkaan edes tauolla en pääse pakenemaan niitä, sillä turistille harvinaisempi tuttavuus ja keskustan suurimmista turistikohteista hieman syrjässä sijaitseva Ranskan kansalliskirjaston Site Francois Mitterand on aktiivinen näyttelyiden järjestäjä. La Bibliothèque Nationale de France jakautuu erikoisalojen mukaan seitsemään kohteeseen, joista siis edellä mainittu on yksi. Yhteensä viisi taho on avoinna yleisölle, kaksi keskittyy kokoelmiin ja konservointiin. Francois Mitterand on jo pelkästään arkkitehtonisesti näkemisen arvoinen. Dominique Perrault'n suunnittelema ja vuonna 1996 avattu kirjasto on yksi Francois Mitterandin niin kutsuttuja ”Suuria projekteja” (*Grands Projets*) itäisen Pariisin kehittämiseksi. Perrault palkittiin avaamisvuonna *Mies van der Rohe Award*'illa, ”joka myönnetään uusinta

arkkitehtuuria edustavalle rakennukselle, joka on sisällöllisesti, esteettisesti, teknisesti ja rakenteellisesti esimerkillinen”. Neljä kookasta tornitaloa (Tour des Lettres, Tour des Temps, Tour des lois sekä Tour des Nombres) sisältävät yhteensä 12 000 000 kirjallista teosta. Tilat laitoksella ovat suuret sekä modernit ja tarjoavat siten erinomaisen paikan niin konferenssien, näyttelyiden kuin muidenkin tapahtumien järjestämiselle. Tästä kertoo myös kirjaston runsas ohjelmatarjonta jo pelkästään kevätkaudelle 2006.



Kansalliskirjasto sijaitsee Pariisin itäpuolella. Alue on lähes poikkeuksitta uutta arkkitehtuuria, kaikki vanha purettiin alueelta rakennusprojektien tieltä. Toisella puolella tornitaloja virtaa Seine, toisella puolella on itäinen junarataverkosto. Kuva: Anniina Lehtokari.

Tuorein päänäyttely on tammikuussa avattu ja huhtikuun loppuun asti avoinna oleva *Livres de Parole: Torah, Bible, Coran*. Näyttely kertoo toisaalta kirjoituksen syntymisen ja uskonnon historiasta, toisaalta koko ihmiselämän historiasta kaikkine tasoineen. Esille tuodaan niin uskonnollinen kehitys ja jumaluus, historian tutkijan kriittinen katse kuin käytännöllinenkin puoli. Unohdettu ei myöskään ole erilaisia tapoja tulkita ja kokea tekstejä. Kirjat voivat esiintyä lukijastaan riippuen niin ”historiallisina, rationaalisina, runollisina, symbolisina, uskonnollisina, mystisinä kuin yhteisöllisinäkin lähteinä”. Museologisesta näkökulmasta kenties mielenkiintoisin on teema, joka liittyy kirjat ja niiden kontekstit osaksi kulttuuriperintöä. Tekstien ympärille on rakennettu toinen toistaan kauniimpia ja merkittävimpiä kirkkoja, katedraaleja ja moskeijoita, esineistöä, traditioista sekä aineettomasta kulttuuriperinnöstä puhumattakaan. Kirjat ovat modernin sivilisaation perusta, joten voiko olla merkittävämpää pohjaa myös hyvälle näyttelylle.



Tornitalojen keskelle on istutettu noin hehtaarin kokoinen ja skandinaavisvaikutteinen ”puutarha” (jardin), joka täyttyy talvi-iltaisin kymmenistä tuhansista mäntyjen oksille lepäämään ja seurustelemaan saapuvista kottaraisista. Lintujen määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Mieluisaksi metsän kottaraisille sekä myös muille lajeille tekee sekä sen suojaisuus että muuta ympäristöä korkeampi lämpötila. Kirjaston lasiset seinät ovat osoittautuneet linnuille vaarallisiksi, joten tapaturmien estämiseksi lasihin on kiinnitetty petolintujen silhouetteja esittäviä kuvia. Kottaraisten menoa tämä ei kuitenkaan tunnu häittäävän. Kuva: Anniina Lehtokari.

Näyttely alkaa aikajanalla, josta voi seurata pyhien kirjojen syntymisen, kohtaamisen sekä eroamisen eri vaiheita. Pienestä alkuhuoneesta astutaan suureen saliin, jossa on lasivitriineissä esillä noin satakunta esinettä uskonnoittain. Monipuolinen kirjallinen materiaali käsittää muun muassa katkelmia Kuolleen meren merkittävimmistä teksteistä, pergamentille kirjoitettuja evankeliumeita, keskiaikaisia Raamattuja, kullalla käsin kirjoitettuja Koraaneita, renessanssin aikaisia monikielisiä ja opiskeluun tarkoitettuja Raamattuja sekä erilaisia uskonnollisia kuvia. Kussakin osastossa on mahdollista kuunnella otteita liturgiasta mukavasti sohvalta istuen. Kirjojen joukkoon on ripoteltu pyhää esineistöä, mikä tukee hyvin kirjojen kontekstia sekä niiden käyttöhistoriaa. Kristinuskon kohdalla esillä on muun muassa rukousnauhoja sekä eri kokoisia ikoneita. Hopeinen amuletti (Amulette: Hamsah, Ranska 1851) sekä sivun kääntämismäkin eli käsi, (*yad*, Iraani 1800-luku) ovat osa juutalaisuutta ja islam-osiossa puolestaan esitellään esimerkiksi kalligrafisia esineitä sekä pyhiä astioita (Coupe magique, Syyria tai Egypti 1400-1700-luku). Jokaisessa osiossa kirjat ja esineet on lajiteltu teemoittain ja niitä tukevat esittelytekstit ovat sekä mielenkiintoisia että sopivan pituisia.



Tornitaloja yhdistää metsän ympärille sijoittuvat luku- ja tutkimussalit. Ylimpänä sijaitsee yleinen Haut-de-Jardin ja alimpana tutkimukseen tarkoitettu Rez-de-Jardin. Näyttelytilat eli mm petite galerie ja grande galerie ovat ylimmässä kerroksessa. Tässä kuva näyttelyn sisäänkäynnistä, itse näyttelystä ei luonnollisestikaan saanut ottaa kuvia. Kuva: Anniina Lehtokari.

Ainoana huonona puolena voi pitää näyttelyn yksikielisyyttä. Toisaalta lyhyet tekstit antavat kirjoille mahdollisuuden puhua itse, minkä ne tekevätkin ranskaa osaamattomankin iloksi. Suuri kokoiset, kuluneet, värikkäät ja upeasti kuvitetut kirjat eivät juurikaan vaadi selitystä, vaan niiden historia, merkitys sekä viesti välittyvät katsojalle äänettömästi. Kullatut sivut kuvineen tulevat hienosti esille taitavasti valaistussa, tummasävyisessä huoneessa. Tekniikkaa näyttelyssä on hyödynnetty sopivasti ja se on tasapainossa visuaalisuuden kanssa. Mielenkiintoisin yksityiskohta ovat salin katossa rinnakkain roikkuvat suuret kankaiset valaisimet, jotka heijastavat kirjojen pyhiä tekstejä sekä kuvia. Huomionarvoista on, että nopeasti vilkaistuna valaisimia on vaikea erottaa toisistaan, mikä myös osaltaan välittää viestiä uskontojen samankaltaisuudesta. Kyseessä on siis varsin puhutteleva teema tämän hetkessä globaalissa tilanteessa. Ennen näyttelystä poistumista, vierailija voi vielä kuunnella ja katsella tutkijan ja kahden kirjailijan näkemyksiä pyhistä kirjoista sekä hiljentyä kuuntelemaan otteita teksteistä pehmeästi valaistulle pyöreälle sohvalle. Poistumistien vierelle on sijoitettu pitkä pöytä, jolla on Raamattuja, Koraaneita sekä Tooria eri kielillä luettavana sekä kosketeltavana.

Ajatus kirjojen tuomisesta yhteen on hedelmällinen. Kävijä voi tutkia ja vertailla, katsella ja kosketella kirjoja faktuaalisen tiedon sekä ainakin näennäisen puolueettoman ilmapiirin ympäröimänä. Tekstit ovat näyttelyssä vaihteeksi ihailun ja mielenkiinnon kohteita eivätkä sodan ja politiikan välineitä. Huonona puolena voisi pitää juuri laajan poliittisen historian puuttumista, mutta toisaalta valittu teema on tällä kertaa toinen.

Näyttelyllä on haluttu osoittaa miten yhteen kietoutuneita pyhien teosten vaiheet ovat ja myös tuoda esille miksi ja miten ne eroavat toisistaan. Kirjat on haluttu näyttää itsenäisinä ja yksilöinä, tietyn kulttuurin edustajina. Sen sijaan ja juuri tästä syystä niiden kulloisetkin tulkitsijat on haluttu unohtaa. Kuten näyttelyssä todetaan, se voisi esittää kysymyksen onko enää mahdollista historian valossa löytää sovinto uskontojen välillä vai tuleeko väkivalta jatkumaan hinnalla millä hyvänsä kunnes yksi selviytyy voittajaksi. Tavoitteena tekijöillä on kuitenkin ollut pikemminkin valaista sekä perehdyttää kävijöitä näihin vanhoihin, mutta yhä eläviin ja syvällisiin teksteihin. Toisin sanoen siihen, minkä pitäisikin olla tärkein asia. Teemaa syventävät myös aihetta eri näkökulmista lähestyvät luennot, joita pidetään pitkin kevättä. Helmikuussa käsitellään Raamatun eri selityksiä sekä sen viestin välittymistapoja, kun taas maaliskuussa vuorossa on Koraani ja muslimien perimätieto. Arkeologia ja vanhojen tekstien tutkimisen uudet tuulet ovat puolestaan huhtikuun teemaseminaarin aiheena.

Näyttelyn koko on siinä mielessä sopiva, että verrattain pienenä se antaa mahdollisuuden vierailijalle todella perehtyä sekä esineisiin että teksteihin. Tilasta poistuessa on sellainen olo, että on nähnyt ja kokenut jotain hienoa ilman tyypillisiä väsyneisyyden sekä liiallisen tiedon kuormittavuuden tunteita. Ja mikäli on kiinnostunut näyttelystä, mutta matka Pariisiin ei tunnut mahdolliselta tai jokin asia jää mietityttämään, näyttelyyn voi palata myös virtuaalisesti kirjaston erinomaisen internet-sivuston (<http://www.bnf.fr>) avulla. Teknisestä ansiokkuudesta kertoo se, että kaikkiin kirjaston näyttelyihin on mahdollista tutustua kyseisen sivuston kautta ja tällä hetkellä tarjolla on pääsy yhteensä viiden eri näyttelyn saloihin. On varmaankin turha mainita, että vierailuuni näyttelyssä vierähti tovi jos toinen. Nyt siis voi ymmärtää huoleni taukojen venymisestä tunneiksi pois oman työn ääreltä. Etenkin kun kirjaston kulkulupa antaa mahdollisuuden vieraillla ilmaiseksi kaikissa näyttelyissä ja tapahtumissa, joista esittelemäni oli vain pisara (Kuollessa) meressä...



Lähteet

La Bibliothèque National de France: <http://www.bnf.fr>

Ligue pour la Protection des Oiseaux Antenne Ile-de-France: <http://ile-de-france.lpo.fr/lpoidf/actus/bnf.htm>

Au Moineau de Paris :

http://moineaudeparis.com/Oiseaux/Passereaux/Etourneau_Sansonnet/bnf/

Suomen rakennustaiteen museon sivusto: <http://www.mfa.fi/>